

پوهنتون كاردان
KARDAN UNIVERSITY

نظام اجتماعي اسلامي

درس: دهم

استاد: محب الرحمن رحمانی

m.rahmany@kardan.edu.af

- مرور مختصر به درس گذشته
- نتایج متوقع از درس
- اصول ایجاد نظام اجتماعی اسلام
- طرق ایجاد اتفاق و اتحاد در نظام اجتماعی اسلام
- مسولیت فرد در قبال اصلاح جامعه
- رعایت کرامت انسانی

مرور مختصر به درس گذشته

- عوامل انحلال عقد ازدواج
- طلاق
- مسائل مربوطه طلاق
- اقسام طلاق

نتایج متوقع از درس

محصلین محترم به مطالب ذیل دسترسی پیدا کنند:

- اصول ایجاد نظام اجتماعی اسلام
- طرق ایجاد اتفاق و اتحاد در نظام اجتماعی اسلام
- مسولیت فرد در قبال اصلاح جامعه
- رعایت کرامت انسانی

اصول ایجاد نظام اجتماعی اسلام

1. دعوت به توحید
2. تشویق به ادای عبادات اجتماعی
3. حاکمیت دین در تمام عرصه های زندگی
4. اشتراک در فعالیت های اجتماعی
5. مسؤلیت متقابل
6. توجه به تعامل اجتماعی
7. داد و ستود
8. وضع قوانین جزایی

طرق ایجاد اتفاق و اتحاد در نظام اجتماعی اسلام

1. گمان نیکو بر دیگران
2. گفتار و کردار نیکو با مردم
3. تعامل نیکو و عدالت
4. عفو و بخشش
5. صله رحمی
6. ملاقات و احوال پرسی
7. رویه نیکو با همسایه

مسئولیت فرد در قبال اصلاح جامعه

یکی از ویژگی‌های نظام اجتماعی اسلام مسئولیت فرد در برابر اصلاح جامعه است و این اصل مهمی است که **تکبر و خودخواهی** را از درون انسان می‌زداید و افراد را طوری تربیت می‌کند که **جامعه را بعنوان خانواده‌ی خود** در نظر گرفته و در نتیجه به **صلاح و اصلاح** آن اهتمام می‌ورزند.

و این مسئولیت در واقع **مبتنی بر اصل مهم امر به معروف و نهی از منکر** است، اصلی که اسلام آن را جزو اوصاف ثابت و واجب مؤمنان و وجه تمایز بین آنان و منافقان معرفی کرده است.

• خداوند متعال (در وصف مؤمنان) فرموده است: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ [التوبه: ۷۱].

«مردان و زنان مؤمن دوستان و یاوران یکدیگرند که امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند».

• خداوند در وصف منافقان هم فرموده است:

﴿الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ﴾ [التوبه: ۶۷].

«مردان و زنان منافق همه از یک گروه هستند که امر به منکر و نهی از معروف می‌کنند».

رعایت کرامت انسانی

• مقصود از کرامت ذاتی آن است که خداوند انسان را به گونه‌ای آفریده است که در مقایسه با برخی موجودات دیگر از لحاظ ساختمان وجودی، از امکانات و مزایای بیشتری برخوردار است و یا تنظیم و ساختار امکاناتش به شکل بهتر صورت پذیرفته و در هر حال از دارایی و غنایی بیشتری برخوردار است.

• وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾ الاسراء. ترجمه: (و به راستی ما فرزندان آدم را گرامی داشتیم و آنان را در خشکی و دریا [بر مرکبها] برنشانیدیم و از چیزهای پاکیزه به ایشان روزی دادیم و آنها را بر بسیاری از آفریده های خود برتری آشکار دادیم (٧٠))

• ساختار وجودی انسان بهترین ساختار آفرینش است: لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ (التین) و دارای ظرفیت

و استعداد بالا و الاست و خواهان رسیدن به نا محدود است

برتری انسان از منظر قرآنی

- از نظر قرآن، انسان موجودی است که از روح خدا در او دمیده شده و از چنان گوهر و وجودی برخوردار است که خداوند، دیگر موجودات جهان آفرینش را برای او خلق کرده است و جهان را به گونه‌ای آفریده است که انسان بتواند در جهت بهره‌وری خود از آن استفاده کند و تا آنجا او را برتری داده است که به فرشتگان دستور داده تا به تعظیم او پردازند.
- همه این امور بیانگر این حقیقت است که انسان از کرامت و فضیلت ذاتی برخوردار است و این کرامت در مقام انسانیت اوست و نوع انسان کریم است.
- این کرامت بالقوه در تمام انسان‌ها که باید با طی مسیر کمال و درجات به فعلیت برسد، وجود دارد.

سوال واقع می‌شود که کفار و یهود و نصارا هم کرامت انسانی دارند یا خیر؟

کفار و یهود و نصارا هم کرامت انسانی دارند؟

- مرحوم طبرسی درباره مفهوم آیه می‌گوید: (یعنی آنان را به نطق، عقل، قدرت، تشخیص، چهره زیبا، قامت استوار، تدبیر امر معاش و معاد، چیرگی آنان بر هر آنچه در زمین است و به اختیار گرفتن دیگر حیوانات، تکریم کردیم).
- دیدگاه مرحوم علامه طباطبایی درباره اینکه مقصود از این کرامت چیست و شامل کدام یک از انسان‌ها می‌شود، حائز اهمیت و برای بحث مورد نظر بسیار راه‌گشاست، و می‌نویسد: مقصود از آیه، بیان حال همه انسان‌ها با قطع نظر از کرامت الهی و قرب و فضیلت روحی خاص برای پاره‌ای از افراد است. پس این کلام شامل مشرکان، کافران، فاسقان هم می‌شود.

نقض کرامت انسانی

- شکستن حریم خصوصی افراد، به واقع ضربه زدن و اهانت به کرامت انسانی است.
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَ لَا تَجَسَّسُوا وَ لَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَ يَحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ. سوره حجرات آیه 12
- ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از بسیاری از گمان‌ها دوری کنید؛ زیرا برخی از گمان‌ها گناه است و [از اسرار دیگران] تجسس نکنید، و غیبت همدیگر را ننمایید [زیرا غیبت هم چون خوردن گوشت برادر خود است] آیا هیچ یک از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟ که مسلماً آن را ناپسند می‌دارید، و از خدا پروا کنید به راستی خدا توبه پذیر بس مهربان است.

1. نفی جاسوسی

2. نفی نفی اهانت

3. نفی تمسخر

4. نفی از اتهام بستن

5. نفی تکبر

جهات برتری انسان بر سایر موجودات

1. برخورداری از روح الهی؛
2. آفرینش انسان به دست خدا؛
3. انسان‌های اندیشمند؛
4. خلاصه و عصاره خلقت؛
5. هدف نهایی خلقت؛
6. کمال جو و بی‌نهایت طلب؛
7. مختار و آزاد.

آثار کرامت الهی در وجود انسان

- 1. مسجود فرشتگان؛
- 2. امانتدار الهی؛
- 3. خلیفة الله در زمین.

منابع مضمون

1. الهداية، للإمام أبو الحسن علي بن أبي بكر المرغيناني.
2. حجة الله البالغة، لشاه ولي الله الدهلوي.
3. ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمين، للشيخ أبي الحسن علي الندوي.
4. البحر الرائق، لابن نجيم الحنفيو.
5. فقه الأسره، لوهبة الزحيلي.
6. التكامل الإجتماعي في الإسلام، لمصطفى السباعي.
7. تربية الأولاد في الإسلام، لعبدالله ناصح علوان.

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

تشکر